

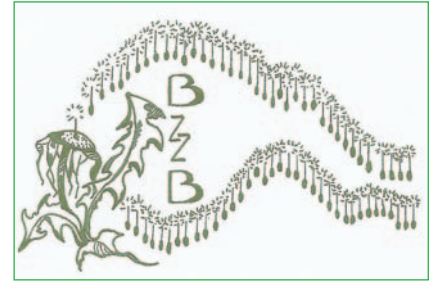
Nieuwsbrief

Behoud de Zak van Zuid-Beveland

Stichting
Behoud de Zak van Zuid-Beveland
Secretariaat: v.d.Poest Clementstr 7,
4443 AL Nisse
Tel. 0113 - 649536
Triodos Bank : NL94TRIO0198420285
e-mail: bzzb@hetnet.nl
www.bzzb.nl

MEI 2019

Van het bestuur

De afgelopen periode heeft de BZZB niet veel van zich laten horen. Enthousiaste voornemens voor open avonden hebben we noodgedwongen door privéomstandigheden uitgesteld. Maar deze mei nieuwsbrief moest er toch zeker weer komen.

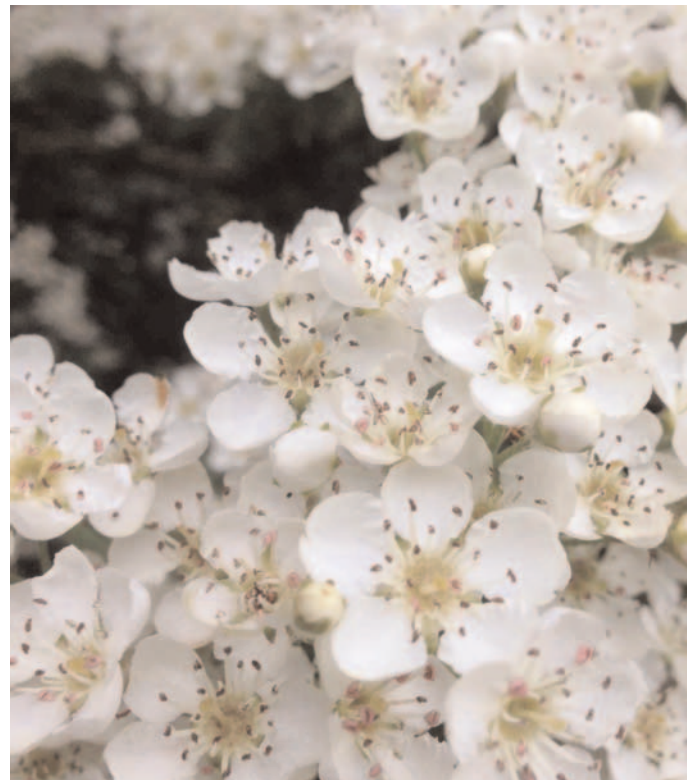
Gelukkig is er wel het een en ander te melden. Met plezier noemen we alvast **zaterdag 21 september**, die datum prikken we voor onze jaarlijkse leuke **donateursdag**. Het programma volgt in de volgende nieuwsbrief.

We zoeken nog naarstig naar versterking van het bestuur, nieuwe donateurs of vrijwilligers, die een of andere taak op zich willen nemen. Schroom niet om te informeren waar we behoefte aan hebben. Er is een scala van mogelijkheden – serieuze en leuke taken.

Helaas heeft Mariëtte Bos haar rust- en vakantieplekje op Scheldeoord opgegeven. Zij verblijft dus

niet langer in de Zak en kan haar bestuurstaak niet voortzetten. We missen haar. Voor ons blijven de plannen bij De Landing en de Central Gate op Sloepoort ontwikkelingen waar we energie in steken. De gemeente kan hier laten zien hoeveel waarde ze toekent aan burgerparticipatie. Ze kan inhoud geven aan de term draagvlak, die in de aanloop van het Omgevingsplan Borsele 2019 veelvuldig door hen werd gebezigd. Deze dossiers leven sterk bij de bewoners omdat ze een grote impact hebben op de leefomgeving en precedenten scheppen.

Het lijkt erop dat de burger het verzet zelf moet leveren en dat de politici en gezagsdragers niet beseffen wat ze van hen vragen. Maar de inspanning om de kwaliteit van de groene ruimte te bewaren is zeker de moeite waard. De gemeente Borsele verklaarde onlangs een gezonde en open manier van samenwerken voor te staan: dat biedt perspectief.

Actieplan Landschapspark Borsele van papier naar praktijk?

Het Toeristisch en Recreatief actieplan 2019-2023 is gereed en gaat ter vaststelling naar de gemeenteraad. Het plan verschaft inzicht in de verantwoordelijkheden en organisatie.

In samenwerking tussen gemeente en Stichting Landschapspark Borsele komt de uitvoering van het plan tot stand.

De gemeente zorgt voor het personeel van het overkoepelend toeristisch-recreatieve product (= het Landschapspark) en het onderhoud ervan. De Stichting zal de promotie en informatievoorziening coördineren en financiële middelen genereren.

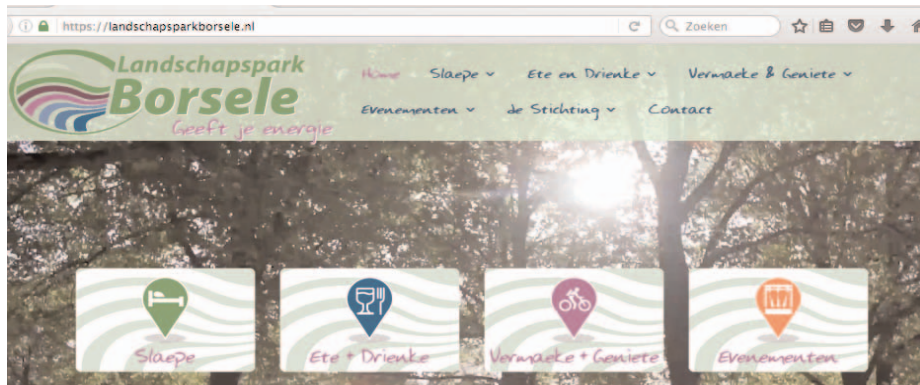
De Stichting Landschapspark Borsele is de gesprekspartner van de gemeente bij het ontwikkelen van beleid en het uitwerken het concept/merk 'Landschapspark Borsele'; zij is de verbinder; zij initieert en stimuleert projecten en acties op basis van ideeën van haar deelnemers; zij zet een Streekfonds Landschapspark Borsele op, beheert dit en legt verantwoording af over de besteding van het geld.

Trots

Verder is een belangrijke nieuwe insteek dat de focus in de komende jaren meer dan tot nu toe ook gericht wordt op de eigen inwoners van Landschapspark Borsele. Juist zij moeten trots worden op alles wat onze mooie woon-, werk- en leefomgeving te bieden heeft en dit ook mee uitdragen. In vier jaar moet het Landschapspark zo bekend worden onder inwoners en haar gasten, dat zij als ambassadeur kunnen optreden.

Recreatieve ontwikkelingen passend binnen het Landschapspark worden gestimuleerd om het recreatief product van dit gebied te versterken.

De projectdoelen zijn al eerder genoemd:

- ✓ verbinding in een netwerk van ondernemers;
- ✓ versterken fiets- en wandelstructuur door startlocaties en meer beleving in een route;
- ✓ drie entrees die Landschapspark Borsele voor bezoekers openen;
- ✓ naamsbekendheid en daarmee trots vergroten onder inwoners, ondernemers en gasten;
- ✓ jaarlijkse dag van het Landschapspark met onder meer streekproeverij;
- ✓ BOB's - Bijzondere Overnachtingsplaatsen Borsele.

Ook zijn natuurlijk de recreatieve hotspot Stelleplas en de verbeterde eindpuntvoorziening SGB opgenomen. Het Dark Tourism speelt zich in de kijker omdat de viering van de Slag om de Schelde 75 jaar aanstaande is en het Bevrijdingsmuseum daar de vanzelfsprekende opmaat voor vormt.

Poldernatuur en vogels tellen

In het lijvige provinciale Natuurbeheerplan 2016 staat onder het kopje Poldernatuur de bedoeling van agrarisch natuurbeheer: landbouwproductie combineren met natuurbeheer.

Agrariërs doen op eigen initiatief mee en geven uitvoering aan 'pakketten' die ook beheermaatregelen met zich mee brengen ter bevordering van de natuur zoals weidevogels, akkervogels, dijk- of akkerplanten. In de Zak treffen we hun inspanningen gelukkig aan in de als kansrijk aangewezen leefgebieden.

De uitgangspunten voor agrarisch natuurbeheer zijn al in 1996 vastgesteld, maar succesvolle resultaten bleven tot nu toe beperkt. Terwijl agrarisch natuurbeheer in sommige situaties een goed alternatief biedt voor natuurbeheer. De noodzaak om naast de productie doelen ook natuurdoelen na te streven begint ook tot agrariërs door te dringen. Als een natuurdoel door middel van agrarisch natuurbeheer gehaald kan worden dan is dat fantastisch. Bovendien worden de kosten van het beheer, zowel de kosten van de beheermaatregelen als de gedeelde productie van overheidswege vergoed.

Poldernatuur Zeeland is de club waarbij de Zeeuwse agrariërs die aan natuurbeheer doen zich aansluiten. De regelingen gaan via deze boerenorganisatie. Poldernatuur Zeeland zet vanaf

dit jaar extra zwaar in op de beheermonitoring = vogels tellen, omdat ze een goed beeld moet krijgen of de beheermaatregelen leiden tot meer patrijzen, veldleeuweriken, gele kwikstaarten en graspiepers (de provinciale doelsoorten). De provincie bepaalt mede op basis van deze tellingen of het beleid deugt.

'Doen we het voor de subsidie?' of 'Doen we het voor de vogels?' Die vragen bleven een beetje hangen na de bijeenkomsten waar deelnemers en vrijwilligers voorlichting en instructie voor het tellen van vogels in de Zak kregen.

De Milieucoöperatie Zak van Zuid-Beveland (in dit geval, de West-Bevelandse Agrarische Natuur en Landbouwbeheerclub) ontving de enthousiastelingen in het Trekkermuseum. Adviseur Alex Wieland van de Stichting Landschapbeheer Zeeland introduceerde Poldernatuur en gaf de bedoeling aan. De organisatie van het vogeltellen bleek duidelijk nog in een beginfase. De voorman van MCZB liet weten slechts een enkel vinkje te kennen en terwijl gesprekken ook over vossen en ganzen gingen, bleek dat de speciale vogeltelapp voor velen nog een stap te ver was. Gelukkig was er ook nog een papieren telformulier.

De adviseur van SLZ nam ons mee op excursie naar een prachtig particulier holbolweitje met een poel vol salamanders en

wees ons op vogelgeluiden en de ratelaar. Na bezoek aan een pas ingezaaid overhoekje uit het beheerpakket lokte een Patrijske bij de museumtrekkers.

Uitleg over de app en de inlogcode volgden via de mail. Een weekje later was er een vogel door kenner bij uitstek Peter Boelée van de vogelwerkgroep KNVV Zuid-Beveland. Leden van vogelwerkgroepen en wildbeheerorganisaties ondersteunen namelijk de agrariërs van Poldernatuur. Zo werden kenners en studenten ingedeeld en waren er de eerste teltochten langs de akkerranden, ingezaaide akkers of geroen.

In mei /juni staan drie teltochten op het programma en in november/ februari nog twee. In principe kan een vogelkenner het werk in zijn eentje af, maar ook de deelnemers en studenttellers moeten kenners worden. Het project is pas echt geslaagd als het monitoren langs akkerranden, graanvelden, natuurweitjes, dijken, bij voederplekken en landschapselementen laat zien, dat het wat oplevert voor de natuur. De BZZB wenst dat deze kleinschalige bijdragen ook leiden tot hernieuwde kennis, waardering en vreugde bij de Poldernatuur-deelnemers. Deze inspanning is nu vooral gericht op de patrijs, veldleeuwerik, gele kwikstaart en de graspieper. Zien we ze straks weer meer terug op het gekleurde boerenland?

Geen Gezicht Locatie

De polder De Breede Watering Bewesten Yerseke is de oudste polder van Zuid/Beveland, in de elfde eeuw als eerste bedijkt en daarna niet meer verdronken. Het zuid-westelijk deel is De Poel, die pas rond 1970 met een ruilverkaveling een modern afwateringssysteem kreeg. Enkele delen ervan, de meeste in de gemeente Borsele, mochten echter met stuwtjes en dammetjes wat natter blijven en hun grote natuurlijke waarden behouden.

Sinds de Rijksweg A58 De Poel in twee stukken heeft verdeeld, ligt het noordelijk deel met het natuurcompensatieproject Het Poelbos in Goes en de rest in Borsele. Beide gemeenten hebben kennelijk voor de invulling ervan tegenovergestelde ideeën. De Goese Poel is een steeds meer uitgebreide verzameling gebouwen, reclamezuilen en lichtmasten, terwijl in het Borselse deel rust en ruimte gehandhaafd moeten blijven. Dat zulks elkaar een keer zou gaan bijten, is logisch.

De bevolking van 's-Heer Abtskerke, die vroeger in een blik naar het noordoosten de televisietoren, de torens van twee kerken en de watertoren kon vangen, stuit nu op verlichte gevels van glas, staal en beton: de autoboulevard.

Goes is er beretrots op. Zo trots zelfs dat aan de westkant van de Deltaweg, naast het Poelbos te zuiden van het Van der Valk-hotel, nog een zogenaamde zichtlocatie voor bedrijven komt. Daarmee kan de rest van de Borselse Poelbewoners zijn borst nat maken.

De A58 was altijd een mooie weg, die naar alle kanten een weidse blik bood. Zo is die ontworpen en in de provincie is er al vaak op gewezen dat het ook zo moet blijven. Tien tegen een dat een plan om aan de Borselse kant hoog opgaand groen te planten om de zichtlocatie aan het oog te onttrekken, daarop zal afketsen. Maar laten we wel wezen: van Middelburg tot aan Rilland bie-

den grote delen van de A58 al lang geen weidse blik meer.

Bij de aansluiting van de Deltaweg op de A58, rond 1980, waren er nog mooie ideeën over de natuur, ook in Goes. In de overhoeken van de afritten werd het poellandschap van duizend jaar geleden aangelegd. De natuur mocht er zelf verder mee aan de slag. Het heeft mooie landschapjes opgeleverd, die nog altijd in ontwikkeling zijn.

De nieuwe afslag, Goes-Zuid, heeft een minder natuurlijk aanzien gekregen. Trots meldde de gemeente Goes dat er maar liefst vijf fastfoodketens zich zouden vestigen. De eerste draaien al. Dat levert misschien inkomsten op voor de gemeente maar toch vooral een hele hoop afval. In de Poel hebben de verschillende delen hoeknamen zoals Weelhoek, Sluishoek, en Kerkhoek. Voor het stukje bij de nieuwe afslag is het dus niet moeilijk: Vreethoek!

Westeindsche Weel

In elke nieuwsbrief proberen we de aandacht te vestigen op een parel in de Zak. Het zijn er nogal wat, dus keus genoeg.

Nu moet het maar eens gaan over de Westeindsche Weel, die we in het voorbijgaan noodgedwongen links laten liggen omdat je er niet in mag. Dat is maar goed ook want het is een kwetsbaar gebied waar kwetsbare soorten leven.

Het Zeeuwse Landschap zorgt er goed voor. Gelukkig kun je vanaf de Westeindse Dijk, de dijk achter 't Klompekot, prachtig in het gebied kijken. De vroege ochtend is de beste tijd omdat de weel dan het schitterende decor voor de zonsopkomst vormt.

Het is niet zomaar een weel maar het is er wel een. In tegenstelling tot de Zwaaksche Weel, die eigenlijk een kreekrest is. Dat is de Westeindsche Weel ook. Sterker nog: beide wateren zijn resten van de Zwake: het water dat de duizend jaar geleden de eilanden Borssele, Ellewoutsdijk en Baarland scheidde van het oude land van Zuid-Beveland. Die drie eilanden werden al vroeg aan elkaar gedijkt en van daaruit en vanuit Zuid-Beveland begonnen de mensen de Zwake te bedijken.

Op een topografische kaart is goed te zien hoe ze dat deden: in

kleine beetjes evenwijdig met de stroom. Met de aanleg van de St. Anthoniepolder, de Hollestellepolder en de Hollepolder bleef er van de westelijk Zwake niet veel meer over dan een smalle kreekrest. Dat het Borssele deel van het eiland met de Sint Felixvloed onder water verdween, was de opmaat voor de Westeindsche Weel. Want een volgende grote storm sloeg een gat in de dijk, schuurde de bodem uit en hopla: daar had je de weel. Een nieuwe dijk werd eromheen gelegd, zoals altijd aan de zeekant en de natuur kon zich gaan ontwikkelen.

Doordat er in het gebied hogere en lagere stukken zijn, zoete en zoute zones in het water, hebben zich soorten gevestigd die je elders nog maar weinig tegenkomt zo middenin de polder. Zo is er een goede kans om in de Westeindsche Weel gevlekte

orchis, moeraswalstro, zegge en moeraswalstro aan te treffen. Op de zoute stukken van de oevers kunnen planten als zeekraal, gewoon kweldergras en schorrezoutgras groeien.

Voor vogels, broedend en foeragerend, is het rustige gebied een oase in het steeds verder bedreigde landschap. De snor, de rietgors, de karekiet, de sprinkhaanrietzanger en het baardmannetje vinden een broedplaats in het riet, net als het woudaapje en de bruine kiekendief. Op het lage grasland vinden kleine steltlopers als watersnip en witgatje een maaltje en kluut, grutto en tureluur een broedplaats.

Een juweel dus, dat Westeindsche Weel, waarmee we terecht heel zuinig zijn.

Bescherm de Delta

Na het vaststellen van de Kustvisie die de Noordzeekust moet beschermen tegen ongebreidelde bouwdrift werd duidelijk dat de Zeeuwse en Zuid-Hollandse Deltawateren zonder specifieke bescherming makkelijk ten prooi vallen aan bestaande en nieuwe plannen.

Een Deltavisie is noodzakelijk om ongewenste plannen te voorkomen of in goede banen te leiden. Zorgvuldig beleid is zeer gewenst. Nu de aanleg van 13 kunstmatige eilanden met 350 toeristenwoningen bij de Brouwersdam in de Grevelingen

na de uitspraak van de Raad van State (zeker voorlopig) niet door kan gaan is dat helder. Dat beleid begint met een totaaloverzicht van de bouw (on)mogelijkheden van een prachtig gebied voordat onze Zuid-Westelijke Delta haar, rust, ruimte en weidsheid prijs geeft voor het financieel gewin van enkelen, het genot van bewoners en bezoekers verloren gaat en de natuur voor de zoveelste keer het onderspit delft.

Die Deltavisie is al bij de Kustvisie bepleit, maar of het

nieuwe provinciale bestuur straks zo ver is? Vereniging Bescherm de Delta spant zich hiervoor in, bepleit een plan en bouwstop tot er een Deltawateren visie is, volgt ontwikkelingen, werkt samen en ondersteunt (burger)initiatieven.

Op 15 mei hield zij haar eerste ledenvergadering. Voor een jaarlijks klein bedrag bent u lid of donateur.

Informatie is te vinden op de website www.beschermde-delta.nl. Steun de vereniging als Zeeland zoals het nu is, u lief is!

Vogelles

gele kwikstaart

De **gele kwikstaart** (doelsoort vogelproject Poldernatuur) is opvallend door zijn gele kleur en lange staart (L 16,5 cm). Ze leven in weilanden en akkers. Soms zie je ze tussen de koeien om door de koeienpoten opgejaagde insecten te vangen, de Koewachter. Zodra hij vliegt zie je de witte banden langs de staart. Zijn luide 'pfiët' laat hij regelmatig horen.

De **graspieper** (doelsoort vogelproject Poldernatuur) is de meest voorkomende zangvogel op de akker (L. 15 cm). Vaak op een weidapaaltje zittend is het een beweeglijk vogeltje. Hij kijkt alle kanten op en zit wat voor zich uit te piepen. Hij is van de veldleeuwerik te onderscheiden door de druk gespik-

kelde borst, waar in het midden enkele stippen dicht bij elkaar een soort zwarte stip vormen (een vogelaar bezit een goede verrekijker!). Net als de veldleeuwerik maakt de graspieper zo nu en dan een vluchtje naar boven en fladdert als aan een parachute terug naar zijn zitplaats, veel hoger dan enkele meters. Tijdens deze baltsvlucht zingt hij een eenvoudig liedje.

graspieper

De **veldleeuwerik** (doelsoort vogelproject Poldernatuur) lijkt uiterlijk wat op een graspieper (L 17,5 cm). Hij verschilt hiervan door een minder gespikkelde borst en een klein kuifje. Zijn gedrag verschilt enorm van dat van de graspieper, zo is zijn baltsvlucht een goed kenmerk. De veldleeuwerik vliegt zo hoog in de lucht, dat je hem bijna

met dank aan Peter Boelé

niet meer ziet, zijn lied klinkt luid. Het is het geluid van de Nederlandse polders. Helaas worden ze steeds zeldzamer omdat ze open landschap nodig hebben.

veldleeuwerik

De **patrijs** (doelsoort vogelproject Poldernatuur) leeft in paren of familie in lage begroeiing. Het is een toevalstreffer om ze te zien. Ze zijn tamelijk zwijgzaam, behalve tijdens de balts. Mannetje roept dan 'tsjirik, tsjirik'. Ook als hij opgeschrikt wordt. Ze hebben een typische droge krasse kreet.

Vaak gebruikt om ze op te sporen. Vliegt met luidruchtige vleugelslagen op.

Bomen

Ondanks de nieuwe aanplant is het toch schrikken op de Zwaaksedijk nu ook de oude bomen op het onverharde deel gekapt zijn. De achtergebleven stobben en de enkele gespaarde spechtenbomen dragen er nog aan bij. Over enkele jaren zal het beeld weer bijtrekken. Natuurmonumenten kondigt nu al aan dat ook kap van de Zanddijk en Oudekamersedijk voor de winter in de planning staat. De storm van 10 maart velde heel wat grote bomen, ook bij het poeltje van de Oudekamer werd het enkele populieren teveel. Maar toch staan daar nog heel wat machtige bomen fier overeind, is het echt al noodzakelijk? Het kappen staat onder druk vanwege de publieke opinie; een overtuigend verhaal is nodig.

Discussie is er over het kappen van bomen langs provinciale wegen in verband met de veiligheid. Naar ons idee is de boom niet de boosdoener. Er is discussie over plantafstand tussen waterschap en natuurmonumenten. Het waterschap wil ruimte voor goede uitgroei en NM wil de karakteristieke dichte dijkbeplanting handhaven. Voor de dijken in de Zak is

dat laatste ook voor ons de goede keuze, maar op de platte wegen mogen de bomen majestueus uitgroeien. De BZZB wil niet dat er minder bomen terugkomen; andere goede plekken zijn daarbij mogelijk.

Wat een geluk dat de bomen op de particuliere Nieuw Hoondersedijk en Oosterzwakedijk nu eindelijk na jaren weer zijn herplant. Nu nog even goed verzorgen! De beloofde knotwilgen op de karakteristieke Hooglandsedijk hebben we zeker nog over het hoofd gezien, terwijl het asfalt toch wel zichtbaar verbreed is. De kleine wachtplekken om te passeren zijn veelvuldig aangebracht. De vrachtauto die op de weg voorrang gaf, had trouwens het onthaasten helemaal begrepen.

Het waterschap nam ons samen met HZL weer mee op een rondje kap- en plantplannen. Prettig om ter plekke even van gedachten te wisselen over de aanpak. De kap is beperkt en bestaat veel uit het terugzetten van beplanting in omgeving van Ovezande. De populier op de hoek Plataanweg/ Kamerpolderweg zagen we nog graag even blijven.

Bij de Kloetingseweg te 's-Heer Abtskerke grepen we de gelegenheid aan om te pleiten voor extra groene bescherming tegen de beeld en licht-impact van de Goese bedrijventerreinen. Bij Nisse gaven we suggesties voor herstel aanplant Paul Krugerstraat evenals in de Van der Poest Clementstraat, daar werden rond de jaarwisseling jonge bomen vernield.

Het bomenlogo van de gemeente Borsele is niet eigentijds genoeg meer en wordt vervangen door een strakke B in kleur naar keuze. De invoering verloopt geleidelijk. De BZZB gaat ze missen die leuke groene westenwindboompjes!

Bijna halverwege de Groenstructuurplannen

Heinkenszand, Baarland, Driewegen, Nieuwdorp, 's-Gravenpolder, 's-Heerenhoek en 's-Heer Abtskerke – voor deze dorpen is een groenstructuurplanbijeenkoms gepasseerd.

Na overleg met dorpsbewoners, die het uitzicht naar plannen tot 2038 willen helpen vastleggen, zijn ambities voor groenstructuur, klimaatadaptatie en biodiversiteit in beeld gebracht.

De plannen zijn beschreven in een boekwerkje voor elk dorp met historische terugblik en duidelijk in kaart gebracht terug te vinden op de website van de gemeente.

Na downloaden zijn ze eens rustig te bekijken.

Trouwens de gemeente presenteert de kaarten na bezoek eerst opnieuw in de dorpen, waarna je er nog een zestal weken op kunt reageren. Deze presentatie is vaak kort en gecombineerd met een andere gemeentelijke activiteit op het dorp. Zo was dit 21 mei in 's-Heer Abtskerke in combinatie met Borsele 2030. Goede kans dat dit terugkoppelmoment groenliefhebbers ontgaat.

De BZZB heeft de stand van zaken ook niet helemaal helder maar is zeker van plan voor de vaststelling in de gemeenteraad (voorzien eind van het jaar?) alle 15 plannen nog eens onder ogen te nemen. De inzet en de doelen vinden wij aantrekkelijk. Maar de uitvoering gaat over jaren en er is weliswaar budget aanwezig, maar alle dorpen moeten daarin delen.

Zal de klimaatverandering met wateroverlast, droogte en heftige storm invloed uitoefenen op de plannen? Bovendien vraagt de uitwerking medewerking van anderen; in reacties bij een terugkomsentatie begint het gesputter al. Kortom van plan tot verwezenlijking is nog een lastige weg te gaan.

Buitengebied

De BZZB is gecharmeerd van de mooie groene dorpen die Borsele kent. De wisselwerking met een nog mooi en enigszins divers buitengebied is voor ons met uitzicht op de toekomst zeker zo belangrijk. Landschappelijke inpassing van opdringende bebouwing of storende bedrijvigheid zien we als een aandachtspunt dat onlosmakelijk in dorp en buitengebied tijdig aandacht moet hebben. Dat moet al snel en evenwichtig geregeld op het moment van vergunningverlening en gelijktijdig met de bouw of direct daarna tot stand gebracht. Voor wat hoort wat!

